

ШЫН

1966 ч.
НОЯБРЬ
26
СУББОТА
№ 278 (6609).

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Өртөө 2 көп.

СПОРТЧУ КЫШ ЭГЕЛЭЭН

Коммунисттик партия биле Совет чазан күш-культураны болгаш спорт-ту хөгжүдериңче кезээде улуг кичээлгеин салып келген. Оон тазаргай чижээге СЭКП Топ Комитетинин болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин «Күш-культураны болгаш спортту улам ыңай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» бо чылдың августта хүлээп алган донтаалы хамаарымыр.

СЭКП-нин Программасында, СЭКП-нин XXIII съездинин шийитпирлеринде күш-культураны болгаш спортту совет кижини кижизидер эң чугула чепсектеринин бирээзи кылдыр көрүп, угаан-бодаладык байлаан, мораль талазы-биле арыг черүктү болгаш күш-дамыр талазы-биле сайзырангай болур черүктү совет кижини бодунда шийгээткен турар деп айткан. Бо улуг сагыш салышкынын ачызында республиканың спортчулары күш-культура шимчээшкениң хөгжүлдериңге сөөлгү чылдарда чогуур базымнары кылып, чамдык эки түңкелдерин чедип ап шыдаан.

Барыын-Хемчик районун «Большевик» колхозунун комсомолчулары болгаш аныктары партияның болгаш чазатның күш-культура болгаш спортту улам ыңай хөгжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында донтаалын амырларга боттандырар талазы-биле Ваур районун «Торгалыг» колхозунун комсомолчулары болгаш аныктарын социалисттик чарышка ыйгыргаш, колхозта 14 хардан 30 харга чедир аныктарын «Урежай» эки-тура спорт нитилелиниң кемигүүнүңе 100 хуу хаара тузуп, оларның 70 хуу-зун спорттуң ыңы-бүрү хөвирлеринге массалык-биле хаара тударын чедип ап, спортчу разрядчыларның санын өстүрер сорулганы салган. Колхозта комсомолчуларның болгаш аныктарының инициативасы-биле бо чайын тузуп алган стадион кедээ күш-культурачуларның культуруг дыштанылганың төвү болган. Кызылдың № 11,7 школаларында, кедээ ажил-агый техникумунда болгаш № 3 профессионал-техниктиг училищедә өвренкичлеринин база сургуулардың ортузунда спортчу маргылдаалары массалык эртирп турарында анык спортчуларның саны өзүп, спортчу мергендилери бедип турар.

Спортчу хемчеглерини калбартып сайзырадырының таарымчалыг үези чай эртен, ам чериниң кырын хөвөң дег ам хэр шугапп, хемнерин кылаң, дош шыва алы берген. Мынчанга спорттуң кышкы хөвирлерин массалык-биле калбартырының таарымчалыг үези келген. Чөөн-Хемчик, Улуг-Хем райондарының күш-культура коллективтери хөкпей талазы-биле шу-хуузуңуң умжуржышкыныарын донтаамал чорудуп турар апарган. Тан-дынын «Менгедей» совхозта болгаш Сарыг-Сеп, Бай-Хаан суурларда каткытары кылгылаан, оларда аныктарының арыг агаары культуруг дыштанылгасы хөгжүп эртип турар. Кызыл хоорайда күш-культура бажыны-ның болгаш «Спартак» эки-тура спорт нитилелиниң хаан баазалары бөгүндө эгелээш амылдап эгелээн. Спортчулар болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг пармыг (директор эш Н. Воронков) эки эгелээшкенин кылып, 150 эиеш ботканың болгаш кидис идиңге кеңер хаантыг баазаны бир дугаарында тургузуп, ону кызылчыларның хостуг дыштанылгасынга бараан болдуруп, ажылгала киирген. Ол ышкыш парк кыдыы септингден ашташ, ында көнүлгүлү черин кылган.

Бистин республиканың спортчу амырларында эртен кыш чамдын чедикширинини сөңзүн, Танды райондан И. Радовцев, Би-Хем райондан Х. Биче-өл олар Кемеровога РСФСР-ниң улустарының III кышкы Спартакиадазының зона маргылдааларына киирп чораш, ССРЭ-нин спорт мастеринин болгаш спорт мастеринге наандаттың нормаларын күүсеткилээн. Республиканың ХХ кышкы спартакиадазынга 15 биле 30 километрин хаан орунга реюрат чазартыгылаан.

Бүгү совет улус төвүгүл чыл—Совет эрге-чагырганың 50 чыл оюн ажил-агый талазы-биле күш-ажылчы чедикширинерлиг умжуржы дээш бедиктен хөгжүлгелерин ап, күзүл-сорууттү амылдап турарлар. Ол ышкыш совет спортчулары бо найгамчы байырларды чылга тураскааткан проф-зилелдеринин VI кышкы спартакиадазынга болгаш РСФСР-ниң улустарының IV чайгы спартакиадазынга эки спортчу чедикширинерлиг умжуржы дээш бедиктен шагда-ла эгелээн. Кызылда аныктарың спорт школаларында 4 болук хаан секциясында 60 амык спортчулар хаантыг баштайгы үнүшүңүн октябрьда Тайга станциязынга эрттирген болгаш дээр-та өскөресинде Кызыл чогуңда хэр чуга болгангадан ол-ла черге хаан маргылаадык база эртирерлер.

Спорттуң кышкы хөвирлери бистин республикада ыңы-бүрү болуп турар апарган. Кышкы үеде хаан, көнүң-биле ыңыгээрлаттынмай, бол-дунар-ла спортчу хемчеглерин чыгыг залдарга организастап чорудары чугула. Республиканың наймысалы Кызылдың школаларыга, тускай ор-тумак, дээш өвөөлдег черлеринге база райондарда школаларга болгаш Бу-гү-зилелдин онза чугула, шалыпчы тууду Ан-Довурата кышкы чик ат-летиканың, хостуг, тыа хурештин, баскетболдун, хол бөмбүүнүн, секциялары донтаамал амылдап турар апарган. Ынчалза-даа спорттуң кышкы хөвирлери көнүлгил, хаантыг маргылдаалар эрттирери-биле өйлөш-пейн, хоорайларда, суурларда бүгү амыкчы чондарың кыдышкынын бы-жылгаар сорулга-биле коллективтиг селгүүстээшкенин, хаантыг үнүшүңүңнери массалык организастаары чугула.

Спорттуң кышкы сезонунга Ваур, Току, Тес-Хем райондарының спорт чөвүлелери болгаш Кызыл хоорайда «Урежай», «Спартак» спорт нитилелдери багай бедиктелдерлиг умжуржып турар. «Совет Тыяаның беш чылы» стадионун септелгезин чорудуп, чаа довуар төп турары чөп-ле, ыңдыг болза-даа «Спартактың» «Хуреш» стадионунга чүге каткыту чо-гуур үезинде кылып албааны? Ук стадиона насостуг кууду бар хи-рединде он нитилелдин дарагы эш Ю. Мыльников септелге чылдан кам-наш, бо амылды чугула мерзени тергини четес.

Кышкы спорттуң чугула чүүлери — хаан, көнүң, хөкпей хөрен-селдери болгаш чыгыг спортчу хөвир райондар төптеринде, колхоз, сов-хозтарда амыг үеде көнүгү ховар, харын-даа чок болуп турар. Хоорай-ларын база кедээ суурларын спортчуларын спорттуң кышкы хөренсел-дери, идик-хөптери-биле хандыры садыг организацияларының амыг чу-гула сорулгазы.

Кышкы үеде массалыг күш-культура шимчээшкенин чедип ап, спорт-чу мергендилерин донтаамал бедиктери күш-культура организациялары-нын сөңгарладык болбас сорулгазы болур. Кышкы спортчу маргылдаа-лары, спартакиадалары, эш-хуузуңуң умжуржышкыныарын эсүлүг-ла омашылдык, чалыг назыннын, кыдышылдык байырларды болулар дээш чер-черде партия, совет, комсомол, профэиел организациялары спорт нитилелдеринге болгаш организацияларыга база амылданчыларыңга боттүг дузаны чедирбизаан, олардан негелдени күштелдери чугула.

БЕШ ЧЫЛДЫ КҮҮСЕДИРИНГЕ КҮШ-АЖЫЛЧЫ САЛЫШКЫН

Кызылдың пассажирлер автоажыл-агынын да Г. Азоповка баштаган септекчилер брига-даның кылган ажылының шынары экижээн. Бо дээрге бичи коллективтиг кежигүүнери-ниң ак сеткилдинг, онааган хүлээлгезин хары-сагалыг күүседип турарының ачызында бот-танган.

ЧУРУКТА: (сологай талазындан он тала-зынче) карбюратор эдикчи В. Фесенко, электрик В. Басс, аккумулятор септекчи Ю. Лапшаков, карбюратор эдикчи Е. Кокорин, электрик Н. Корноушкин, бригадир Г. Азопов. В. Рачковскийң фотоу.

Бедик көргүзүг чедип алдынган

Бо чылын Танды районун дун-жуга станциясында № 5 бригада гектар черин гектар бүтүзүлгө-не 21 центнер дүжүттү алган. Болгаш-та шилдеринге кымыл-тастын «Са-ратовская-29» деп сөртүн тараан.

Бисте шупту беш бригада бар. Эске бригадаларың дүжүтү бо беш-ки бригаданыңдан кууду болган, а бойлук-хөвүнүн байдалы оларын каймынга-лаз дөмөй турган бол-гай. Ылангыя, кожа турар эртекү бригадага болдогар, бешки брига-дын дүжүтү чүге бедик болганма?

Анаа харым мындыг болур. Беш-ки бригада чайын болгаш күзүн ан-дарган черлерин ажиллап кылмын-че, ылангыя оларын катан андарар үезинде онза кичээлгеин салып, хөвүнүн андара октавас арга-биле чоруткан.

Бо бригадага эртен чылын чайгы чер андарылааны майла болгаш июнун баштайгы он хонгуна илтирээшкени-биле хары уга чоруг-кап, а оон сөөлүдери 11-10 дү-шылкык-биле ажиллап кылмын ийи удаа чоруткан болгаш чашкың сө-лүңе чайгы черин катан андары-лаан КПН-2-250 деп хөвүн кести-рекчи-биле ханкыы 20—22 сан-тиметр амылдап кылган. Оон аң-чы-биле черниң кыры кургагай, ха-

рын-даа чер улам үлдүрөп, шыг ты-тып чыткан. Бок үнүштерин 75 хууу ол таварылгада өлгүлөткөн турган болгаш кымыл-тастын оларын күсели-биле өлшүмтү улам-ча не-меп ап турган. Часкы шаа ажил-дарынын муруну чарында калыг хөвүнүн черлерин дүшылкыктер болгаш культуторлар-биле амылдап кылып турган.

Ынчанга бешки бригада чажыл-даны майын 8-тен 15 аразында чорудуп турган. эленилелчек болгаш чорудуп хаткы кургап каар хову ө-назынын шөлүңе ол эң ажыктыг үе болур.

Эленилелчек хөвүнүн черге чай-гы болгаш күсүк чер андарылаан өл-шүмтүг ийле, илтирээшкени-биле калы чорудары, харын-чаа үлдүрөп алаак тайпай базар хөренселди ажи-лаары чугула.

Черин катан андарарын күзүн бо-гаш чазын хөвүнүн андара октавайн чорудары чугула, а калыг болгаш хөй бок үнүштүг хөвүнүг культутор-ларын болгаш илтирлери агрегатка кожары хөренкиг апар. Чажылданы ЗСП-18 деп үреиниң хөмө калп чо-руур чаштырыкчы-биле чорутушпаан, катоктаары чугула.

Бешки бригада катоктаашкыны чажылданы мурунза-лаа, сөөнза-

ОТЧЕТ, УЧЁТТУ БЕДИК ДЕННЕЛЧЕ!

Статистика ажылдакчыларының семинар-хуралы

Чөөкта Тыва АССР-ниң статистика эргелери республиканың статисти-ка амылданчыларының семинар-хуралын эрттирген. Дөрт хонукта үргүлчүлээн семинарга чаа беш чылда Тыва АССР-ниң улус ажил-агының хөгжүлдериң перспективалары, Тыяаның кедээ ажил-агының специализацияшкыны, колхозтарда болгаш совхозтарда өтчөт, үчөттүг байдалы, кедээ ажил-агыга, үлөтпүргө, туудуга болгаш улус ажил-агының эске-даа адырларына экономиктиг анализтиң кол угланышкыны, удаас болур чоннуң чизе буртукениңге бедиктелдер, нурстатистика инспекторларында анализтиг ажил болгаш ону моон соң-гаар экинжидеринин хемчеглеринин дугайы болгаш статистика амылдан-чыларыга хамаарышан оон-даа эске айтырларын чугаалашкан.

СЕМИНАР-ХУРАЛДЫҢ КИРЖИНИЧИЛЕРИ РЕПУБЛИКАНЫҢ БҮГҮ
УЧЕТ АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫНГА КЫЙГЫРЫҢНЫ ХҮЛЭЭП АЛГАННАР

Коммунизм тургузуушкунуң амыг үе чазазында статистика ажил-данчыларыңдан негелде кажангызыңдан-даа артык бедээн. Чогуур хуусаа-зында, шыны-биле кылдынган болгаш кирген сан-түн улус ажил-агының планынын, алдынган социалисттиг хүлээлгелеринин күүсөлдөзүн хы-наарыга, амылдаттынмай турар курдаыларын болгаш күштерин дилөп тыварыңга партия, совет болгаш ажил-агы органыңа улуг рольдуг болур.

Республиканың дыка хөй үчөт амылданчылары үчөттүг баштайгы амылдап кылдышкынын, нурстатистика учукуң негелделерин чогуур үе-зинде хандырып, кызымканай амылдап турарлар.

Ындыг болза-даа чамдын колхозтарда, совхозтарда, үлөтпүр, садыг, туудуг болгаш эске-даа организацияларда өтчөт, үчөт ам-даа кууду денделде болгаш чогуур хуусаазында киртинмейн турар. Майы хире-даа эки амылдап кылдынган үчөт, шалыпкын кирбес болза, оң амыг чок алар болгаш улус ажил-агынын контролыдаарыга моондан умжураштырар.

Октябрьның социалист Улуг революциязының 50 чыл юнга телеп-тиг умжуржы дээш база өтчөт, үчөттү эң бедик денчелге тургузар дээш социалисттиг чарышты улам калбартырын кыйгырыда бижээн.

Чарыштын мурнакчылары

Чөөн-Хемчик ра-шина, 200 ажыг Ооржак, Дадар-оол йонда «Сүт-Хөл» илтирини септеп, чаа Сарыглар, Владимир совхозтун септелге чылдын бүдүүзүндө Куулар, Чылбак-оол мастерскаязы дөртүг механикторларын Монгуш, Николай кварталда 15 трак-мурнуңда салдын. Калинин олар соци-тор, 15 андазын сеп-тан сорулганы эрес-тиг күүсөдир дээш тиндикчилери болуп, тээр тургаш, ам 7 шалыпкын амылдап хүн бүрү нормазын ажыр күүсөдип ту-чер үлдүрөп 1 ма-Септекчилер Хуна-рарлар.

О л ч а л ы г а ң ч ы л а р

Өвүр району бо андыр сезонунда 70 дин, 1 кишти. Кыргыс Сартаа-жык 103 диниң, Халтайгы суур-ну хоочун аңчызы Монгуш Бөшөк 107 диниң өлүрүп, районун мур-накчы аңчылары болган. Улуг, Биче Хөндөргейлерин, Шени, Чадаана, Чыргакы баштарының тайгаларыңче районун аңчылары ийги аңыаш-кыңче айттыңар үнүпкен.

«Коммунизмче орук» колхозтан Сарыглар Каң-оол 105 диниң, «Тор-галыг» колхозтан Кыргыс Саңчай Д. КУУЛАР.

Бистин Төрөөн Чуртубусти

Совет чурт бо беш чылда ыямы-бүрү күдүрт хөй ыямы тракторларын бүдүрүп үлдүр.

Челябинсктин трактор заводу малгап, туаладык черлер-биле-даа чоруп болур, туртта эң-не күчүдүг дээр илтирбө дугу-ларды машиналарын дунжуга хөвирле-рин тургускан. Олар 140 аът күштүг. Ол машиналар хөй ыямы күчүдүг метан-из-мер-биле чепселген. Магалыг күчүдүг ол тракторларын — малгап, туаладык чер-лер чоруп ол машиналарын мелдиорит-теп ажилдарга амылдар.

Алтайның трактор заводунга кылдынган Т-4М дээр дүргө чоруттүг трактор күрү-не шыгдалалары чедикшиңиң эртен. Ол машина 130 аът күштүг. Кол бедир-дерин күш кирген болгаш эдилелге эптиг, бижыг бо, машина ажил үезинде шакта 30 километр чедир дүргө чорур. Бо чаа трактору ол завод массалыг бүдүрениңге бедиктеп турар.

Украинаның машина шыгтап, шөвөр станциязы сөөк шөвөрлөргө амылдар

сорулгалыг Т-54С дээр тракторун күрү-не шөвөрлөргө дооскан. Сөөк шөвөрлө-ргө амылдаар талазы-биле моон мурунда Липецкте үндүрүп турган тракторлардан бо машина дыка артык күштүг болгаш шынарлыг болган. Бо чаа машинаны ке-лар чылын массалыг бүдүрүп үлдүр.

Боду чорур трактор шассилеринин Харьков заводунга чорутуулан болгаш бедиктептен чаа машина асылыг чепсе-ктер-биле дөргө амыг эң-не ыямы-бүрү ажилдары күүседип турар. Ол машина эгээр культурулары тарым, сайзырады амылдап кылмы болгаш ажаап алыр арга-лы. Оон ыңай фермаларга малчынырын күш-ажылы база чыгелдин пылаар. Ол машинаны чүдүрер, дүжүр болгаш сөө-түр ажилдарга база амылган болур. Бо кылгазы-ла чок, 20 аът күштүг шимчел-чалыг, боду чорур шассилери беш чыл-ды ийги чылында калбаа-биле бүдүрүп кирертер.

Совет эрге-чагырганы 50 чылынын бол-

ган Владимир Ильич Ленинниң төртүт-төг хуңуңден бөр чүс чыл болурун ху-ңуңе уткуштур. Новокожевниң болгаш Уралдын эртемдери Башкыр, Татар, Чу-ваш, Мордва, Удмурт, Марий, Калмык бо-гаш Коми Автономуг Совет Республика-лары ажилчын аңгызынын, социалисттиг кедээ ажил-агынын төөгүзүңү, наци-онал тургузушкунуң болгаш культура революциязының талазы-биле чугула ши-чил амылдарын бедиктеп турар.

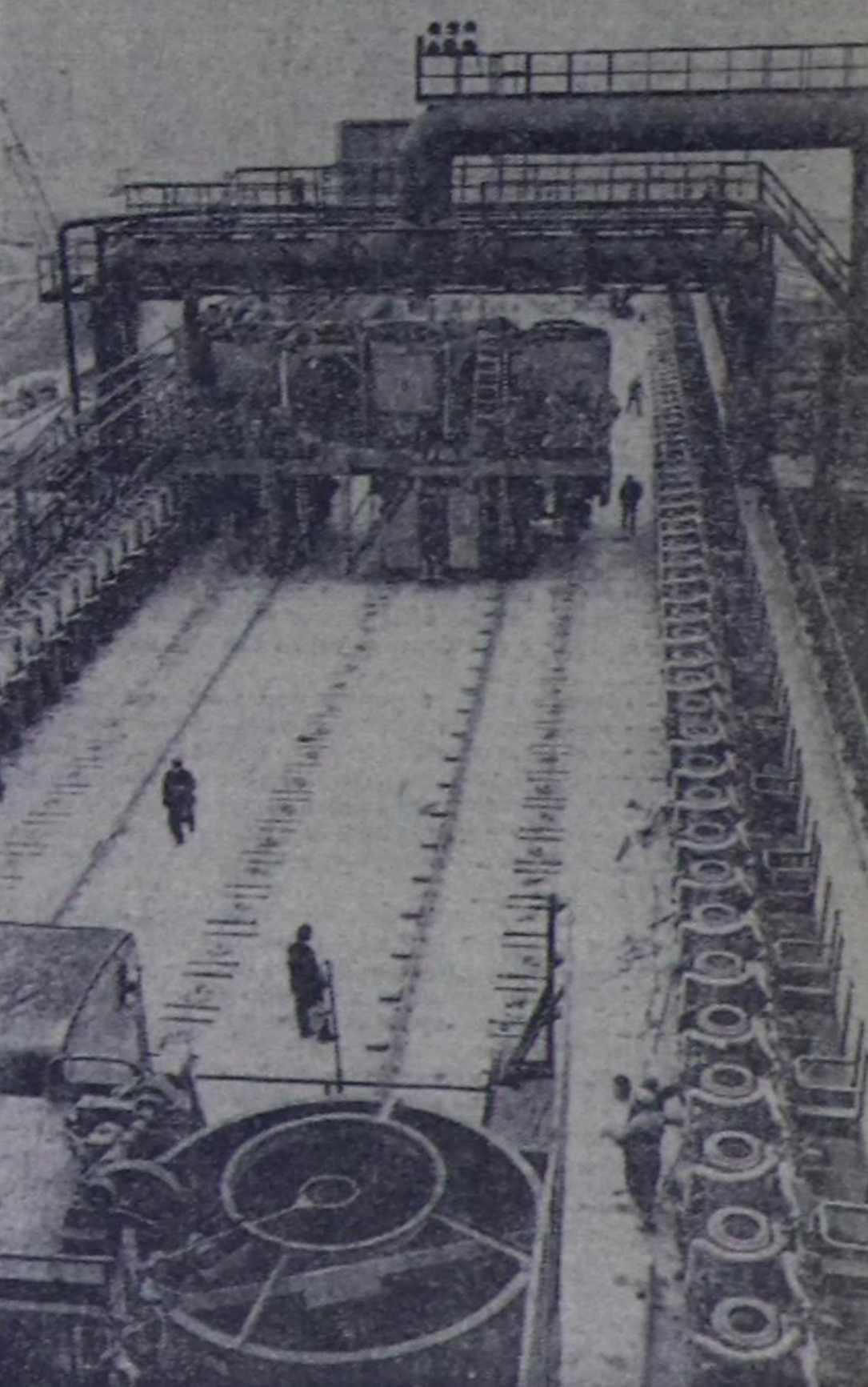
Саратовтун техниктиг шил заводунда улуг хөтчин тууду эгелээн. Ол пех чылда-ла 14 миллион дөргөч метр сонга ши-лин бүдүрер. Октябрьниң 50 чылыга ту-куштур чаа дөхтя амылдап кыргарын туудугулар шийтирлээ.

Торф тыямыжынын туртта эң улуг дээш бүдүрүлгезин Киров областын үстүг Кама районуңда тууду эгелээн. Алаа чыл бүрү-дөт миллион тонна чедир олар чүдүз кылмы бүдүрер. Бүдүрүлгезин турар че-рилде баштайгы чуртала бажынарын, столоваяны, магазини туткан. Демир

оруктарын кыла берген. Чаа бүдүрүлгө бедир чылын баштайгы продукциязын бээр.

«Якутск» дээр комбинаттын Левада мыа ажил-агы чери арга-эсимдерден туудуг мыжын кышын үеде сөөртүп үндүрери эгелей берген. Соон 40 градус чедип, хө-мерниң сулары донган. Ам мыш сөөртүр аар машиналар мрак черлерден шылап каан туудуг мыштарын Ленинни эртен-теринде алдын складтарда үкүтөт чок че-дирип көзүп турар. Левадын мыа ажил-агы чери онза ужуу-дузатыг. Чурттуг алмаз үлдүрүңүн беш чылынын салым-хуууң шийтирленип турар чугула. Тууду-лазын туудуг мыжы-биле ол хандылар. Якут республиканың эске-даа мыа ажил-агы черлери мыжын кышкы бедиктепче шуугуудан кирипкен. Олар миллион-миллион кубометр туудуг мыжын бедиктеэр. Чыгыс чүгө «Якутск» комби-нат бестин беш чыл дүргүдүндә чурттуг ыямы-бүрү хоорайларыга болгаш тууду-ларынга дөрт миллион амыг кубометр ту-дуг мыжын бээр.

Узбекистанын Мурунтау—Кызыл-Кум-нарын эң черлеринде шийителтигтен алдын байлактыг чер-дир. Ылаа лаг-руда арыгаламың комбинатынын тууду эге-лээн. Чаа туудугу туудугу ыямы-бүрү ма-териялдары-биле хандылар сорулгагы ту-дуг баазаны ылаа ам тургузуп турар.

ЧУРУНТА: Оренбург областа комбинат баштайгы продукциязын Орс-Халиловскиниң металлургия —баштайгы кок батареязын берген. СЭТА-ның фотохиказы.

